

Kontikonnuilta, Aarne Vuorinen, 28.4.1992

Konki kunniaan

Kun Konginkangas nyt liittyy Äänekoskeen, eteläsuunnalta alkavat puhaltaa sinnepäin vireät uudistukset, tietysti perinneasioissakin riemurinnoinhan edistykselliset äänekoskelaiset ovat järjestelemässä uuden alueensa vanhaakin kuntoon. Vai oliko se päinvastoin. Että perinnerikas Konginkangas panee äänekoskelaiset koulun penkille.

Miten lie. Muualta tullut olemme, emme osaa oikein neuvoja antaa. Mutta jos jotakin yrittäisimme, voisimme tapaus tapaukselta, kohde kohteelta asioita pohdiskella.

Aloittakaamme kongista. Se kun on nyt kuntana, vaikkakin häviävän julkisalueen tavaramerkki. On paitsi nimessä, myös kunnan vaakunassa. On muistoissa. Ja myös ihan konkreettisesti Konginkankaan keskustienoon maakamarassa. Ainakin paikkana, missä muinoin veneenvetokäytävä Pyyrinlahden pohjukasta Räihänselälle Ala-Keiteleeltä Keski-Keiteleelle kulki.

Ei sitä pitkin, telojen yli ole kukaan nykyihminen veneitä vetänyt, mutta on vielä niitä, jotka muistavat toisten muistelleen. Ja tarkkaankin kongista kertoneen.

Meille sanoi 70-luvun lopulla perikonginkankaalainen Eino Kovanen, silloin kunnanvaltuuston puheenjohtaja: Sinä kun olet kongista kiinnostunut, tulehan, niin minä näytän missä konki on kulkenut. Jotenkin oli Eino huolissaan siitä, että hänen hallussaan oleva perimätieto ei hukkaantuisi vaan myöhempäänkin aikaan säilyisi. Menimme maastoon, taisi siinä nauhurikin pyöriä.

Eino Kovasen muisti tavoitti kesän 1937, jolloin vanha konginkankaalainen, silloin seitsemässäkymmenissä oleva Otto Pasanen, oli Einolle sanonut; "Olet kai kuullut puhuttavan siitä kongista. Minä näytän sinulle, missä konki kulki." Siis vähän kuin Eino meille. Otto Pasasenkaan aikana konki ei enää käytössä ollut, mutta tämä oli tallentanut tarkoin vanhojen kertoman.

Kuljimme Kovasen Einon kanssa saman kannastaipaleen kuin hän ja Otto runsaat neljäkymmentä vuotta aikaisemmin. Lähdimme Pyyrinlahden pohjukasta, paikasta, jota vanhoissa kartoissa on sanottu vaihtelevasti Talvitiensuuksi tai Telatiensuuksi. Siinä veneellä pohjoiseen matkaavat nousivat maihin, alkoivat kiskoa paattejaan tieaukole poikittain pantujen puiden, telojen yli. Kongin, telatien paikka oli vielä helposti löydettävissä. Oli niitä poikittaisia "pitkoksiakin" kosteassa maassa. Voi olla vieläkin.

Siitä soisesta rannasta konki johti koilliseen, mutta hävisi Jokelan talon peltojen alle. Rannalla oli toiminut aikoinaan saha, joka sekin osaltaan telatietä "turmeli". Jokelan peltojen jälkeen kongin kohtaa tavoittelimme ulkorakennusten välistä, edelleen Niilo Hytösen ja Eemeli Kinnusen talojen lomasta, ja siitä ikivanha kulkuväylä oli mennyt peltojen yli Konginkangas-Sumiainen maantielle, Eino Kovanen muisti tarkkaan paikan, missä Otto Pasanen tiesi kongin maantien ylittäneen. Ja sieltä veneenvetoura johti suoraan Salmisen talosta itään olevaan kaislikkoiseen poukamaan Räihänselälle. Alavinta kohtaa, missä puro kulkee, kylläkin karttaen, sillä veneenvedosta oli hyvä selvitä kuivin jaloin.

Tuota alavinta paikkaa 70-luvulla tie-ja vesiviranomaiset mittailivat kanavan paikaksi, kas sellainen aatoshan silloin oli ja taitaa nyt taas uudelleen. Historiallinen kulkuväylä uskäyttöön ja uudella tavalla. Kanavasuunnitelmista emme sen kummempia tiedä, mutta perinteenvaalijoiden suunnitelmana voisimme esittää, että merkitkääpä historiallisen kongitien paikka ihan virallisiin karttoihin ja pystyttäkääpä sopivalle kohdalle muistomerkki laattoineen tai infotauluineen. On konki sen väärtti. Konki-nimeen Konginkankaalla ja telatie-sekä talvitie-nimiin siinä ohella liittyy niin paljon kiintoisaa paikallishistoriaa, ja ratkaisemattomia arvoituksiakin, että niihin on aihetta palata joskus toiste uudelleen.

Kontikonnuilta,
Aarne Vuorinen 28.4.1992